

Edukasyon sa Pagpakatao

Ikaapat na Markahan – Modyul 3:
Paninindigan Para sa Katotohanan

**Edukasyon sa Pagpapakatao – Ikasampung Baitang
Alternative Delivery Mode
Ikaapat na Markahan – Modyul 3: Paninindigan Para sa Katotohanan
Unang Edisyon, 2021**

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksyon 176 na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayonpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtagtaglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuhang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anomang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga oriinal na may-akda ng mga ito.

Walang anomang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anomang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon
Kalihim: Leonor Magtolis Briones
Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat:	Alcero C. Compalas
Editors:	Annie Rose B. Cayasen
Tagasuri:	Erlinda C. Quinuan
Tagaguhit:	(Note: template was given by CO)
Tagalapat:	Blessy T. Soroysoroy
Tagapamahala:	May B. Eclar Benilda M. Daytaca Carmel F. Meris Ethielyn Taqued Edgar Madlaing Rizalyn A. Guznian Sonia D. Dupagan

Inilimbag sa Pilipinas ng _____

Kagawaran ng Edukasyon – Rehiyong Pangpangasiwaan ng Cordillera

Office Address: Wangal, La Trinidad, Benguet

Telefax: (074) – 422- 4074

E-mail Address: car@deped.gov.ph

10

Edukasyon sa Pagpapakatao

Unang Markahan – Modyul 3: Paninindigan Para sa Katotohanan

Paunang Salita

Ang Self-Learning Module o SLM na ito ay maingat na inihanda para sa ating mag-aaral sa kanilang pag-aaral sa tahanan. Binubuo ito ng iba't ibang bahagi na gagabay sa kanila upang maunawaan ang bawat aralin at malinang ang mga kasanayang itinakda ng kurikulum.

Ang modyul na ito ay may inilaang Gabay sa Guro/Tagapagdaloy na naglalaman ng mga paalala, pantulong o estratehiyang magagamit ng mga magulang o kung sinumang gagabay at tutulong sa pag-aaral ng mga mag-aaral sa kanilang tahanan.

Ito ay may kalakip na paunang pagsusulit upang masukat ang nalalaman ng mag-aaral na may kinalaman sa inihandang aralin. Ito ang magsasabi kung kailangan niya ng ibayong tulong mula sa tagapagdaloy o sa guro. Mayroon ding pagsusulit sa bawat pagtatapos ng aralin upang masukat naman ang natutuhan. May susi ng pagwawasto upang makita kung tama o mali ang mga sagot sa bawat gawain at pagsusulit. Inaabangan namin na magiging matapat ang bawat isa sa paggamit nito.

Pinapaalalahanan din ang mga mag-aaral na ingatan ang SLM na ito upang magamit pa ng ibang mangangailangan. Huwag susulatan o mamarkahan ang anumang bahagi ng modyul. Gumamit lamang ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.

Hinbihikayat ang mga mag-aaral na makipag-ugnayan agad sa kanilang guro kung sila ay makararanas ng suliranin sa pag-unawa sa mga aralin at paggamit ng SLM na ito.

Sa pamamagitan ng modyul na ito at sa tulong ng ating mga tagapagdaloy, umaasa kami na matututo ang ating mag-aaral kahit wala sila sa paaralan.

Alamin

Inaasahang magiging matapat at gagawing makabuluhan ng tao ang kaniyang buhay sa abot ng kaniyang pagsisikap na makamit ito. Isa itong hakbang sa maayos at mabuting pamumuhay na may pagmamahal sa katotohanan. Ngunit, mayroong mga pagkakataon na kinakailangan ng tao na itago ang katotohanan. Ang pagtatago ng katotohanan ay taliwas sa esensiya ng pagiging mapanindigan sa pagsasabi ng katotohanan. Mahirap nga ba o madali ang manindigan para sa katotohanan? Bakit kailangang manindigan para sa katotohanan? Ito ay ilan lamang sa mga katanungan na bibigyang-pansin sa kagamitang pagkatuto na ito.

Pagkatapos mong pag-aralan ang modyul na ito, inaasahang natutuhan mo ang sumusunod na kasanayan at pagpapahalaga:

1. Natutukoy ang mga isyung kaugnay sa kawalan ng paggalang sa katotohanan. (**EsP10PI-IVc-14.1**).
2. Nasusuri ang mga isyung may kinalaman sa kawalan ng paggalang sa katotohanan. (**EsP10PI -IVc-14.2**).

Subukin

Panuto. Basahin at unawain ang mga sumusunod na pahayag. Piliin ang titik ng tamang sagot at isulat sa iyong sagutang papel.

A. <i>Jocose lie</i>	F. <i>Equivocation</i>
B. <i>Mental Reservation</i>	G. Pananahimik
C. <i>Officious lie</i>	H. <i>Pernicious lie</i>
D. Pag-iwas	I. <i>Plagiarism</i>
E. Pagsisinungaling	J. <i>Whistleblowing</i>

- _____ 1. Ito ay isyu na may kaugnayan sa pananagutan sa pagpahayag ng katotohanan at katapatan sa mga datos, mga ideya, mga pangungusap, buod at balangkas ng isang akda, programa, himig, at iba pa ngunit hindi kinilala ang pinagmulan bagkus nabuo lamang dahil sa illegal na pangongopya.
- _____ 2. Ito ay isyung moral tungkol sa kawalan ng paggalang sa katotohanan na tumutukoy sa hayagang kilos ng pagsisiwalat mula sa tao na karaniwan ay empleyado ng gobyerno o pribadong organisasyon o korporasiyon.
- _____ 3. Ito ay isang uri ng kasinungalingan na nagaganap kapag ito ay sumisira ng reputasyon ng isang tao na pumapabor sa interes o kapakanan ng iba.
- _____ 4. Ito ay isang uri ng kasinungalingan na kung saan sinasabi o sinasambit para maghatid ng kasiyahan lamang.
- _____ 5. Ito ay isang uri ng kasinungalingan na tawag sa isang nagpapahayag upang maipagtanggol ang kaniyang sarili o di kaya ay paglikha ng isang usaping kahiya-hiya upang dito mabaling.
- _____ 6. Ito ay isyung moral tungkol sa kawalan ng paggalang sa katotohanan na maituturing na isang lason na humahadlang sa bukas at kaliwanagan ng isang bagay o sitwasyon na nararapat na mangibabaw sa pagitan ng mga tao sa isang grupo o lipunan.
- _____ 7. Ito ay isang pamamaraan ng pagtatago ng totoo sa pamamagitan ng paglalagay ng limitasyon sa tunay na esensiya ng impormasyon.

- _____ 8. Ito ay isang pamamaraan ng pagtatago ng totoo sa pamamagitan ng pagtanggi sa pagsagot sa anumang tanong na maaaring magtulak sa kanya upang ilabas ang katotohanan.
- _____ 9. Ito ay isang pamamaraan ng pagtatago ng totoo sa pamamagitan ng pagliligaw sa sinomang humihingi ng impormasyon sa pamamagitan ng hindi pagsagot sa mga tanong ng sinomang taong ito.
- _____ 10. Ito ay isang pamamaraan ng pagtatago ng totoo sa pamamagitan ng pagsasabi ng totoo ngunit ang katotohanan ay maaaring mayroong dalawang kahulugan o interpretasyon.

Panuto: Punan ng wastong salita ang bawat patlang upang mabuo ang bawat pahayag. Ilagay ang sagot sa iyong sagutang papel.

kamalayan	katotohanan	katuwiran
pag-iisip	paninindigan	

11. Ang _____ ang nagsisilbing ilaw ng tao sa paghahanap ng kaalaman at layunin niya sa buhay.
12. Ang pagsasabi ng totoo ay mahalaga sa _____ ng katotohanan.
- 13-14. Ginagamit ng tao ang kaniyang mapanuring _____ at tamang _____ sa pagpapahayag ng paninindigan sa katotohanan.
15. Ang pagkakaroon ng _____ sa sarili na alamin ang totoo ay makatutulong sa tao upang magampanan nang tama ang kaniyang tungkulin.

Aralin

1

PANININDIGAN PARA SA KATOTOHANAN

Balikan

Napag-aralan mo sa nakaraang modyul na ang kaalaman sa mga isyung may kinalaman sa kawalan ng paggalang sa dignidad at sekswalidad ng tao ay makatutulong sa pagkakaroon ng posisyon tungkol sa kahalagahan ng paggalang sa pagkatao ng tao at sa tunay na layunin nito.

Bago natin pag-aralan ang nilalaman ng modyul na ito, sagutin mo muna ang katanungan sa ibaba bilang balik-aran:

1. Ano ang mga isyung kaugnay sa kawalan ng paggalang sa seksuwalidad na iyong kinakaharap ngayon?
2. Ano ang mabuting pasiya na maaari mong gawin bilang paggalang sa iyong sekswalidad?

Tuklasin

Gawain 1: Pagsuri sa Sitwasyon

Panuto: Basahin ang sumusunod na sitwasyon. Isulat ang maaari mong gawin upang lumitaw ang katotohanan. Ilagay ang iyong sagot sa bawat sitwasyon at sa mga sumunod na katanungan sa iyong sagutang papel.

1. Nagbibiruan ang iyong apat na kaklase sa loob ng iyong silid-aklataan. Narinig ito ng isang guro kaya lumapit siya. Itinuro ka ng isa sa kanila kaya ikaw ay pinayuhan na lumabas ng silid na iyon. Ano ang gagawin mo?

2. Ipinagtapat ni Acer na pinalitan niya ang marka na nasa kanyang card na ipinakita niya sa kanyang ama. Kaya kailangan niyang sabihin sa guro nilang nawawala ang kanyang *card* upang hindi mapansin ang mga marka niyang pinalitan. Bilang kaibigan ni Acer, ano ang gagawin mo?

Sagutin mo

1. Paano ipinakita ng mga tauhan sa bawat sitwasyon ang paglabag sa katotohanan?

2. Ano ang karaniwang dahilan ng mga taong madalas na lumabag sa katotohanan?

3. Paano nakaaapekto sa pagkatao ang pagsisinungaling?

Suriin

ANG MISYON NG KATOTOHANAN

Ang katotohanan ang nagsisilbing ilaw ng tao sa paghahanap ng kaalaman at layunin niya sa buhay. Ang pagsukat ng kaniyang katapatan ay nangangailangan ng pagsisikap na alamin ang katotohanan. Sa bawat tao na naghahanap nito, masusumpungan lamang niya ang katotohanan kung siya ay naninindigan at walang pag-aalinlangan na sundin, ingatan, at pagyamanin. Ang sinumang sumusunod dito ay nagkakamit ng kaluwagan ng buhay (*comfort of life*) na may kalakip na kaligtasan, katiwasayan, at pananampalataya.

Ang katotohanan din ay ang kalagayan o kondisyon ng pagiging totoo. Upang matamo ito, inaasahan na maging mapagpahayag ang bawat isa sa kung ano ang totoo sa simple at tapat na paraan. Dahil dito, malaya ang isang tao na gamitin ang wika sa maraming paraan lalo na sa pakikipagtalastasan. Higit pa rito, nagagamit ang wika bilang instrumento sa pag-alam ng katotohanan.

Ang pagsasabi ng totoo ay mahalaga sa paninindigan ng katotohanan. Ang tunay nitong halaga ay ang pagiging isa at matatag na ugnayan sa pagitan ng wika at kaalaman. Maipapakita ito sa paglilipat ng kaalaman patungo sa pagsasawika nito. Ito ay malayang pagpapahayag sa kung ano ang nasa isip. Ipinahihiwatig na kung ano ang wala sa isip ay hindi dapat isawika. Sa ganitong paraan, ang pagsisinungaling o hindi pagkiling sa katotohanan ay magaganap.

MGA ISYUNG MORAL TUNGKOL SA KAWALAN NG PAGGALANG SA KATOTOHANAN

I. PAGSISINUNGALING

Pagsisinungaling ang tawag sa hindi pagpili o pagkiling o pagsang-ayon sa katotohanan. Ito ay paghadlang sa bukas at kaliwanagan ng bagay o sitwasyon na nararapat na mangibabaw sa pagitan ng mga tao.

TATLONG URI NG KASINUNGALINGAN:

1. *Jocose lie* – pagsisinungaling na ang nais ihatid ay kasiyahan lamang

Halimbawa: Pagkukuwento ng isang nanay tungkol sa Santa Klaus na nagbigay ng regalo sa batang marunong sumunod sa bilin ng mga nakatatanda.

2. *Officious lie* – pagsisinungaling na ang nais ay ipagtanggol ang sarili o di kaya ay lumikha ng eskandalo upang doon maibaling ang usapin

Halimbawa: Pagtanggi ng isang kaibigan na inubos niya ang kanilang baon na *fried chicken* na ang totoo ay kinain naman niya.

3. *Pernicious lie* – pagsisinungaling na sumisira sa reputasyon ng isang tao na pumapabor sa interes o kapakanan ng iba.

Halimbawa: Pagkakalat ng maling bintang kay Acer na siya ang nagnakaw ng wallet ng kaniyang kaklase na hindi naman siya ang kumuha nito.

ANG KAHULUGAN NG LIHIM AT PRINSIPYO NG CONFIDENTIALITY

Ang lihim ay pagtatago ng mga impormasyon na hindi pa naibubunyag o naisisiwalat. Ito ay pag-angkin ng tao sa tunay na pangyayari o kwentong kaniyang nalalaman at hindi kailanman maaaring ihayag sa maraming pagkakataon nang walang pahintulot ng taong may-alam dito.

Ang sumusunod ay mga lihim na hindi basta-basta maaaring ihayag:

1. *Natural secrets* – ang mga katotohanan na nakasulat dito ay magdudulot sa tao ng matinding hinagpis at sakit sa isa't isa.
2. *Promised secrets* – ito ay mga lihim na ipinangako ng taong pinagkatiwalaan nito.
3. *Committed or entrusted secrets* – naging lihim bago ang mga impormasyon at kaalaman sa isang bagay ay nabunyag. Ang mga kasunduan upang ito ay mailihim ay maaaring:
 - a. **Hayag:** Kung ang lihim ay ipinangako o kaya ay sinabi ng pasalita o kahit pasulat.
 - b. **Di hayag:** Ito ay nangyayari kapag walang tiyak na pangakong sinabi ngunit inililihim ng taong may alam dahil sa kaniyang posisyon sa isang kompanya o institusyon.

APAT NA PAMAMARAAN AYON SA AKLAT NI VITALIANO GOROSPE (1974) NG PAGTATAGO NG KATOTOHANAN

1. *SILENCE* (Panahanimik)- pagtanggi sa pagsagot sa katanungan na maaaring magtulak sa isang tao na sambitin ang katotohanan
2. *EVASION* (Pag-iwas)- pagliligaw sa isang taong nangangailangan ng impormasyon sa pamamagitan ng hindi pagsagot sa kaniyang katanungan
3. *EQUIVOCATION* (Pagbibigay ng salitang may dalawang ibig sabihin o kahulugan)- Ito ay pagsasabi ng totoo ngunit ang katotohanan ay maaaring mayroong dalawang kahulugan o interpretasyon.
4. *MENTAL RESERVATION* (Pagtitimping Pandiwa)- paggamit ng mga salita na hindi nagbibigay ng tiyak na impormasyon sa nakikinig kung ito ba ay may katotohanan o wala.

Sa **Prinsipyo ng Confidentiality**, ang pagsasabi ng totoo ay hindi lamang pagpapahayag nang ayon sa nasa isip, ito rin ay maipahayag sa mas malalim na pag-iisip, pananalita, at pagkilos bilang isang taong nagpapahalaga sa katotohanan.

II. MGA ETIKAL NA ISYU SA LIPUNAN

A. PLAGIARISM

- Ito ay isang paglabag sa *Intellectual Honesty* (Artikulo, A. et al, 2003). Ito ay isyu na may kaugnayan sa pananagutan sa pagpahayag ng katotohanan at katapatan sa mga datos, mga ideya, mga pangungusap, buod at balangkas ng isang akda, programa, himig, at iba pa ngunit hindi kinilala ang pinagmulan bagkus, nabuo lamang dahil sa ilegal na pangongopya. Ito ay maituturing na pagnanakaw at pagsisinungaling dahil inaangkin ang hindi iyo (Atienza, et al, 1996).

Sakop ng *plagiarism* ang lahat ng mga naisulat na babasahin o hindi man naitala, maging *manuscript* (mga sulat-kamay na hindi nalimbag), mga nailimbag o kaya sa paraang elektroniko at ang pagbubunyag sa lihim na kasunduan sa pagitan ng dalawa o grupo ng mga tao upang magtagumpay ang proyekto.

Sumasailalim sa ***Prinsipyong Intellectual Honesty*** ang lahat ng mga oriinal na ideya, mga salita, at mga datos na nakuha at nahiram na dapat bigyan ng kredito o pagkilala sa may-akda o pinagmulan.

Paano ito maiwasan ang plagiarism?

1. Magpahayag sa sariling paraan. Magagawa ito sa pamamagitan ng malayang pagpapahayag ng kaisipan sa pagpapaliwanag o pagbuo ng ideya at konsepto.
2. Mahalaga rin na magkaroon ng kakayahang makapagbigay ng sariling posisyon sa anumang argumento o pagtatalo.
3. Ang tamang pagsusuri sa gawa ng iba, pagtimbang sa bawat argumento at pagbuo ng sariling konklusyon o pagbubuod ay makatutulong sa sarili na magpahayag.

B. INTELLECTUAL PIRACY

Ang paglabag sa karapatang-ari (*copyright infringement*) ay naipakikita sa paggamit nang walang pahintulot sa mga oriinal na gawa ng isang taong pinoprotektahan ng *Law on Copyright* mula sa *Intellectual Property Code of the Philippines*.

Ang paglabag ay sa paraan ng pagpaparami, pagpapakalat, pagbabahagi, at panggagaya sa pagbuo ng bagong likha.

Copyright holder ang tawag sa taong may oriinal na gawa o ang may ambag sa anumang bahagi at iba pang mga komersiyo.

Mga dahilan kung bakit patuloy na umiiral ang *Intellectual Piracy* kahit na ito ay taliwas sa *Intellectual Property Code of the Philippines*.

1. Presyo
2. Kawalan ng mapagkukunan
3. Kahusayan ng produkto
4. Sistema/paraan ng pamimili
5. *Anonymity*

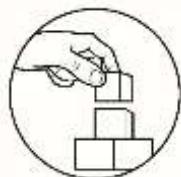
C.WHISTLEBLOWING

Ang **whistleblowing** ay isang akto o hayagang kilos ng pagsisiwalat mula sa tao na karaniwan ay empleyado ng gobyerno o pribadong organisasyon/korporasyon.

Whistleblower ang tawag sa taong naging daan ng pagbubunyag o pagsisiwalat ng mga maling asal, hayagang pagsisinungaling, mga immoral o ilegal na gawain na naganap sa loob ng isang samahan o organisasyon.

Mga hakbang bago isiwalat ang katotohanan mula sa kompanyang pinagtatrabahuan:

1. Siguraduhin na ang kilos o piniling pasiya ay ayon sa batas moral.
2. Harapin nang buong tapang ang taong nakatataas sa iyo na gawin ang isang bagay na hindi mo ginawa.
3. Isiping maigi kung dapat nga ba itong ihayag sa publiko o midya.
4. Gawin at isakatuparan nang buong tapang upang mangibabaw ang interes at kabutihian ng nakararami kaysa sa pansariling interes lamang.

Pagyamanin

Gawain 2: Sagutin Mo

Panuto: Sagutin ang mga sumusunod na katanungan. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

1. Para sa iyo, ano ang katotohanan?

2. Bakit kailangan manindigan ng tao para sa katotohanan?

3. Ano-anong mga balakid o hadlang ang maaaring mangyari sa paninindigan sa katotohanan?

4. Paano maisasabuhay ng isang tao ang kaniyang pagmamahal at pagpapahalaga sa katotohanan?

Gawain 3- Pagsusuri ng Kaso

Panuto: Basahin at unawain ang sumusunod na sitwasyon. Pagkatapos, sagutin ang mga sumusunod na katanungan. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

Unang Kaso

Isang mag-aaral sa ika-10 baitang na nakakuha ng lagpak na marka sa isa niyang asignatura ay gumawa ng isang pandaraya. Kaniyang binago/binura ang lagpak na marka at ginawang pasado. Natatakot siyang maparusahan ng kaniyang ama kaya niya ito nagawa.

Tanong:

- a. Paano naipakita ng mag-aaral ang kaniyang kawalan ng paggalang sa katotohanan?

- b. Nabigyan ba ng sapat na katuiran ng mag-aaral ang kaniyang ginawang pandaraya? Bakit?

- c. Bilang isang mag-aaral na naninindigan sa katotohanan, ipaliwanag ang nararapat gawin ng kapwa mo mag-aaral sa ganitong sitwasyon.

Ikalawang Kaso

May mga tumatangkilik na bumili ng *pirated cd* dahil sa mababang presyo nito kaysa sa bumili ng orihinal. Hindi na kailangang pumila pa at manood sa *cinema theater*. Ang iba naman ay bumibili upang mapanood ang mga pelikulang banyaga na hindi pinalabas sa lokal na *cinema*.

Tanong:

- a. Makatuwiran ba ang pahayag sa itaas? Paano ito nakakaapekto sa taong lumikha nito?

- b. May posibilidad bang gawin mo rin ito? Bakit?

- c. Bilang isang taong naninindigan sa katotohanan, ipaliwanag ang nararapat gawin ng bawat isa sa ganitong sitwasyon.

Gawain 4- Tukuyin Mo

Panuto: Basahin at unawain ang sumusunod na sitwasyon. Piliin ang titik ng tamang sagot at isulat sa iyong sagutang papel.

A. Equivocation	F. Pagtitimping Pandiwa
B. <i>Jocose lie</i>	G. Pananahimik
C. Lihim	H. <i>Pernicious lie</i>
D. <i>Officious lie</i>	I. Plagiarism
E. Pag-iwas	J. <i>Whistleblowing</i>

- _____ 1. Pagkukuwento ng isang dalaga sa kaniyang nakababatang kapatid tungkol kay Santa Klaus na nagbibigay ng regalo tuwing Disyembre.
- _____ 2. Isang mag-aaral ang lumiban sa klase nang nakaraang araw. Ayon sa kanya, pumunta siya sa kanilang *family reunion*. Ang totoo ay sumama siya sa kanyang mga kaibigan para mamasyal.
- _____ 3. Pagkakalat ng maling bintang na ninakaw ang kanyang *wallet*. Ang totoo ay nais lamang niyang makakuha ng atensyon mula sa kaniyang kaklase.
- _____ 4. Pagkopya ng bahagi ng isang nailathalang artikulo na hindi binigyan ng sapat na pagkilala ang pinagkunang sanggunian.
- _____ 5. Hindi pa rin nagsalita si Acer kahit anong pilit ng hindi kilalang tao na sabihin niya ang lugar kung nasaan ang kaniyang ama.
- _____ 6. Sinabi ni Randy sa kaniyang magulang na may *seminar* siyang pupuntahan ngunit ang totoo ay mamasyal sila sa isang hindi pa gaanong sikat na pasyalan.
- _____ 7. Hindi tuwirang sinagot ni Zeigler si Aire nang tanungin siya nito kung may gusto siya kay Lzle. Sinagot niya ito nang hindi buo na magdadala kay Aire na mag-isip nang malalim.
- _____ 8. Iniiiba ni Axle ang usapan sa tuwing tatanungin siya sa tunay niyang damdamin para sa kaniyang ama na matagal na nawala at hindi niya nakasama.
- _____ 9. Pagtatago ng isang ina ng mga impormasyon na hindi pa naibubunyag at naisisiwalat.
- _____ 10. Paglantad ng isang employado laban sa kanyang pinaglilingkurang amo dahil sa hindi patas o pantay na pamamalakad at korapsiyon.

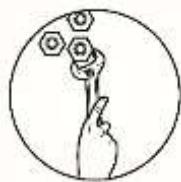
Isaisip

Gawain 5: Pagnilayan Mo

Panuto: Pagnilayan ang mga tanong. Isulat ang sagot sa iyong sagutang papel.

1. Sa paanong paraan ako makatutulong sa pagpapanatili ng paninindigan para sa katotohanan bilang bahagi ko sa aking lipunan?

2. Ano-ano ang mga patunay na niyayakap ko ang katotohanan bilang tugon ko sa tawag ng aking konsensiya?

Isagawa

Gawain 6: Pagsulat ng Plano

Panuto: Sumulat ng plano na iyong gagawin upang maipamalas mo ang iyong paninindigan para sa katotohanan. Gawing tiyak at makabuluhan ang iyong pagpaplano. Isulat sa iyong sagutang papel.

Pagpapamalas ng Paninindigan Para sa Katotohanan

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Tayahin

Panuto. Basahin at unawain ang mga sumusunod na pahayag. Piliin ang titik ng tamang sagot at isulat sa iyong sagutang papel.

A. <i>Jocose lie</i>	F. <i>Equivocation</i>
B. <i>Mental Reservation</i>	G. Pananahimik
C. <i>Officious lie</i>	H. <i>Pernicious lie</i>
D. Pag-iwas	I. <i>Plagiarism</i>
E. Pagsisinungaling	J. <i>Whistleblowing</i>

- ____ 1. Ito ay isang pamamaraan ng pagtatago ng totoo sa pamamagitan ng pagsasabi ng totoo ngunit ang katotohanan ay maaaring mayroong dalawang kahulugan o interpretasyon.
- ____ 2. Ito ay isang pamamaraan ng pagtatago ng totoo sa pamamagitan ng pagliligaw sa sinomang humihingi ng impormasyon sa pamamagitan ng hindi pagsagot sa mga tanong ng sinomang taong ito.
- ____ 3. Ito ay isang pamamaraan ng pagtatago ng totoo sa pamamagitan ng pagtanggi sa pagsagot sa anumang tanong na maaaring magtulak sa kaniya upang ilabas ang katotohanan.
- ____ 4. Ito ay isang pamamaraan ng pagtatago ng totoo sa pamamagitan ng paglalagay ng limitasyon sa tunay na esensiya ng impormasyon.
- ____ 5. Ito ay isyung moral tungkol sa kawalan ng paggalang sa katotohanan na maituturing na isang lason na humahadlang sa bukas at kaliwanagan ng isang bagay o sitwasyon na nararapat na mangibabaw sa pagitan ng mga tao sa isang grupo o lipunan.
- ____ 6. Ito ay isang uri ng kasinungalingan na tawag sa isang nagpapahayag upang maipagtanggol ang kaniyang sarili o di kaya ay paglikha ng isang usaping kahiya-hiya upang dito mabaling.
- ____ 7. Ito ay isang uri ng kasinungalingan na kung saan sinasabi o sinasambit para maghatid ng kasiyahan lamang.

- _____ 8. Ito ay isang uri ng kasinungalingan na nagaganap kapag ito ay sumisira ng reputasyon ng isang tao na pumapabor sa interes o kapakanan ng iba.
- _____ 9. Ito ay isyung moral tungkol sa kawalan ng paggalang sa katotohanan na tumutukoy sa hayagang kilos ng pagsisiwalat mula sa tao na karaniwan ay empleyado ng gobyerno o pribadong organisasyon o korporasiyon.
- _____ 10. Ito ay isyu na may kaugnayan sa pananagutan sa pagpahayag ng katotohanan at katapatian sa mga datos, mga ideya, mga pangungusap, buod at balangkas ng isang akda, programa, himig, at iba pa ngunit hindi kinilala ang pinagmulan bagkus nabuo lamang dahil sa illegal na pangongopya.

Panuto: Punan ng wastong salita ang bawat patlang upang mabuo ang bawat pahayag. Ilagay ang sagot sa iyong sagutang papel.

kamalayan	katotohanan	katuwiran
pag-iisip	paninindigan	

11. Ang pagkakaroon ng _____ sa sarili na alamin ang totoo ay makatutulong sa tao upang magampanan nang tama ang kaniyang tungkulin.
- 12-13. Ginagamit ng tao ang kaniyang mapanuring _____ at tamang _____ sa pagpapahayag ng paninindigan sa katotohanan.
14. Ang pagsasabi ng totoo ay mahalaga sa _____ ng katotohanan.
15. Ang _____ ang nagsisilbing ilaw ng tao sa paghahanap ng kaalaman at layunin niya sa buhay.

Karagdagang Gawain

Panuto: Balikan ang konsepto ng aralin at mag-isip ng isang pagnimilay na gawaing pasulat. Maaaring tula, awit, *slogan* o *poster*. Ang tema na gagawin sanapiling gawain ay kung paano mo maipapakita ang pagiging mapanindigan sa katotohanan sa iyong kinabibilangang lipunan. Gawin ito sa isang buong *bondpaper*.

Pamantayan sa pagbibigay ng iskor:

Batayan	Napakahusay (10)	Mahusay (8)	Katamtaman (6)	Kailangan pang magsanay (4)
May kaisahan at malinaw ang mga kaisipang nailahad. Ito ay orihinal na likha.				
Angkop na angkop ang mga kaisipan at disenyo sa konsepto at nakakapukaw ng interes para makita ang pagiging mapanindigan sa katotohanan.				
Lubhang malinis at maayos ang pagkasulat ng mga konsepto.				

Susi sa Pagwawasto

Tayahin	Pagyamaniin - Gawain	Subukin	4
1. F 2. D 3. G 4. B 5. E 6. C 7. A 8. G 9. D 10. I	1. I 2. J 3. H 4. A 5. C 6. E 7. B 8. G 9. D 10. J	11. Katotohanan 12. Katuwiran 13. Pag-isip 14. Katuwiran 15. Kamalayan	11. Kamalayan 12. Katuwiran 13. Pag-isip 14. Katuwiran 15. Katotohanan

Pamantayan sa Pagwawasto ng Gawain 3.

PAMANTAYAN	NAPAKAHUSAY (10)	MAHUSAY (8)	NALILINANG (6)	NAGSISIMULA (4)
Kalidad ng Pagpapaliwanag	Napakahuay ang pagpapaliwanag (buo at maliwanag)	Mabuting pagpapaliwanag (katamtamang pagpapaliwanag)	Matatanggap ang pagpapaliwanag (may kaunting kamalian ang pagpapaliwanag)	Kailangang isaayos (malaki ang kakulagan, nagpapakita ng kaunting kaalaman)
Kalinisan ng gawain	Nakikita ang kalinisan sa kabuuang gawain.	May isadalawang bahagi ng gawain na hindi nakita nag kalinisan.	May tatlo-apat na bahagi ng output ang hindi nakita ang kalinisan	Hindi nakita ang kalinisan sa kabuuang gawain

Sanggunian

Mula sa Aklat

GOROSPE, VITALIANO R. "Sources of Filipino Moral Consciousness." Philippine Studies 25, no. 3 (1977): 278-301. Accessed August 5, 2021.
<http://www.jstor.org/stable/42634560>.

Project EASE: Edukasyon sa Pagpapahalaga IV, Modyul Blg. 11 ph. 6-8/14

Mula sa Internet

Republic Act No. 8293. Retrieved from
<https://www.officialgazette.gov.ph/1997/06/06/republic-act-no-8293/> on April 16, 2021

Definition of 'Whistleblower'. Retrieved from
<https://m.economictimes.com/definition/whistleblower/amp> on April 15, 2021

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education - Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

Ground Floor, Bonifacio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (632) 8634-1072; 8634-1054; 8631-4985

Email Address: blr.lrqad@deped.gov.ph * blr.lrpd@deped.gov.ph